

ÖZBEKİSTAN ŞİRKET KURULUŞU KILAVUZU

*now it's time to
be global.*

2024

1. GİRİŞ

Özbekistan, Orta Asya'nın yükselen ekonomilerinden biri olarak dikkat çekmekte ve zengin doğal kaynakları, genç ve dinamik nüfusu, stratejik coğrafi konumu ve hızla gelişen pazarlarıyla önemli fırsatlar sunmaktadır. Kılavuz, Özbekistan'da faaliyet göstermeyi planlayan firmaların karşılaşabileceği yasal, ekonomik ve kültürel dinamikleri anlamalarına yardımcı olacak bilgiler içermektedir. Okuyuculara ülkenin ekonomik yapısı, yasal düzenlemeleri, ticaret ortamı ve iş kültürü gibi kritik konularda bilgilendirilmesi hedeflenmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Ekonomik Durum

Özbekistan ekonomisi, son yıllarda gerçekleştirilen reformlar ve stratejik adımlarla önemli bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. 2023 yılı itibarıyla yaklaşık 36 milyonluk genç ve dinamik bir nüfusa sahip olan Özbekistan, Orta Asya'nın en büyük ikinci ekonomisi konumundadır. Ülkenin gayri safi yurt içi hasılası (GSYİH), 2023 yılında 90 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiş ve ekonomisi %6 oranında büyüme kaydetmiştir. (IMF) Tarım ve enerji gibi geleneksel sektörlerle dayalı ekonomik yapısını çeşitlendirme yolunda büyük ilerlemeler kaydeden ülke, özellikle sanayi, hizmetler ve inşaat sektörlerinde dikkate değer bir büyüme sağlamıştır.

Özbekistan'ın ticaret hacmi, stratejik konumu sayesinde sürekli artış göstermekte olup 2023 yılında ihracat hacmi 18 milyar ABD doları, ithalat hacmi ise 29 milyar ABD doları seviyelerine ulaşmıştır. Çin, Rusya, Kazakistan, Türkiye ve Güney Kore gibi başlıca ticaret ortaklarıyla olan ekonomik ilişkiler, toplam dış ticaretin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. İhracat yaptığı başlıca ülkeler: İsviçre, İngiltere, Çin, Kazakistan ve Türkiye'dir. Ülkenin ihracatında Türkiye yaklaşık %7 paya sahiptir. Ülkenin 2023 yılında ihraç ettiği başlıca ürünler: altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde); pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibarıyla pamuk oranı \geq %85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş); potaslı mineral veya kimyasal gübreler; petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar; rafine edilmiş ham bakır ve bakır alaşımlarıdır. İthalat yaptığı başlıca ülkeler sırasıyla Çin, Kazakistan, G. Kore, Türkiye ve Hong Kong'dur. Ülkenin ithalatında Türkiye yaklaşık %7 paya sahiptir.

Özbekistan ekonomisi, büyük ölçüde tarıma dayalıdır. Pamuk, ülkenin en önemli tarım ürünlerinden biridir ve "beyaz altın" olarak adlandırılır. Ülke, dünya pamuk üretiminde önde gelen ülkelerden biridir ve pamuk üretimi ve ihracatı, Özbek ekonomisinin bel kemiğini oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, buğday, meyve, sebze ve ipek üretimi de önemli tarımsal faaliyetler arasındadır. Madencilik ve doğal kaynaklar sektörü, Özbekistan ekonomisinin diğer bir önemli ayağını oluşturur. Özbekistan, altın, doğalgaz, uranyum, kömür ve bakır gibi zengin yer altı kaynaklarına sahiptir. Altın üretiminde dünyanın en büyük üreticileri arasında yer almakta ve bu alandaki ihracat, ülke ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Aynı şekilde, doğalgaz üretimi de hem iç tüketim hem de ihracat açısından önemlidir.

Sanayi sektörü, özellikle son yıllarda gelişmeye başlamıştır. Özbekistan, otomotiv üretimi, kimya sanayisi, tekstil ve inşaat malzemeleri gibi alanlarda sanayileşme çabalarını sürdürmektedir. Ülkenin

Sovyet döneminden kalma sanayi altyapısı, yapılan reformlarla modernize edilmekte ve yabancı yatırımlarla desteklenmektedir.

Hizmet sektörü, Özbekistan'da giderek büyüyen bir alan olup özellikle turizm ve bankacılık sektörleri gelişme göstermektedir. Ülkenin tarihi şehirleri ve İpek Yolu üzerindeki konumu, turizm açısından büyük potansiyele sahiptir. Son yıllarda turizmi teşvik eden politikalar ve altyapı yatırımları, bu sektörde büyümeyi hızlandırmıştır.

Ekonomik reformlar, Özbekistan'ın dış ticaretini ve yabancı yatırımları da etkilemiştir. 2017 yılında döviz kurunun serbestleştirilmesi, ülkenin ekonomik politikalarının liberalleşmesinin önemli bir adımı olmuştur. Bu adım, yabancı yatırımları çekmeye yönelik bir strateji olarak görülmüş ve yatırımcılar için daha cazip bir ortam oluşturmuştur. Özellikle Çin, Rusya ve Güney Kore gibi ülkelerden gelen yatırımlar, Özbekistan ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadır.

2023 yılında ithal ettiği başlıca ürünler ise otomobiller; karayolu taşıtları için aksam ve parçalar; buğday ve mahlut; tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış) ve telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlardır. Döviz kurları ve finansal piyasalardaki gelişmeler, ülkenin ekonomik istikrarını korumasına katkı sağlamakta ve yatırımcılar için cazip fırsatlar sunmaktadır.

Özbekistan, ekonomisini daha da güçlendirmek amacıyla çeşitli sektörlerdeki reformlarına devam etmektedir. Ülke, enerji, madencilik, tarım ve tekstil gibi geleneksel sektörlerdeki potansiyelini değerlendirmek için yatırımları teşvik ederken, bilgi teknolojileri, turizm ve yenilenebilir enerji gibi yeni ve gelişmekte olan sektörlerde de büyümeyi destekleyen politikalar uygulamaktadır. Özellikle 2023 yılında sanayi sektörü, GSYİH'nin %28'ini oluştururken, hizmetler sektörü %47, tarım sektörü ise %25 oranında pay almıştır.

Ticaret ortamını daha da iyileştirmek adına Dünya Ticaret Örgütü (WTO) üyeliği sürecine giren Özbekistan, uluslararası ticaret normlarına uyum sağlama ve ticaret engellerini azaltma yolunda önemli adımlar atmıştır. Ayrıca, serbest ticaret anlaşmaları ve bölgesel iş birlikleri ile ticaret hacmini artırma çabaları, Özbekistan'ı uluslararası yatırımcılar için giderek daha cazip bir pazar haline getirmektedir. Bu gelişmeler, Özbekistan'da faaliyet göstermeyi planlayan yabancı firmalar için elverişli bir ticaret ve yatırım ortamı yaratmaktadır.

2.2. Coğrafi Konum

Özbekistan, Orta Asya'nın kalbinde yer alan ve tamamen kara ile çevrili bir ülkedir. Kuzeyde Kazakistan, doğuda Kırgızistan, güneydoğuda Tacikistan, güneyde Afganistan ve batıda Türkmenistan ile komşudur. Ülkenin başkenti, Taşkent'tir. Yaklaşık 447.400 km² yüzölçümüne sahip olan Özbekistan, geniş düzlükler ve çöllerle kaplı olmasının yanı sıra, doğusunda ve güneydoğusunda Tien Şan ve Pamir dağlarının uzandığı dağlık bölgelere sahiptir. İklim olarak karasal özellikler gösteren ülkede yazlar oldukça sıcak ve kurak geçerken, kışlar ise soğuk ve kar yağışlıdır.

2.3. Demografik Yapı

Özbekistan'ın demografik yapısı, ülkenin tarihsel, kültürel ve sosyal dinamikleriyle şekillenmiş zengin bir çeşitliliği yansıtır. 2024 yılı itibarıyla Özbekistan'ın nüfusu yaklaşık 36 milyonu aşmıştır ve Orta Asya'nın en kalabalık ülkesi konumundadır.

Nüfusun büyük çoğunluğunu %80'in üzerinde bir oranla Özbekler oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, ülke içerisinde önemli sayıda Rus, Tacik, Kazak, Karakalpak, Tatar ve Koreli azınlık grupları da yaşamaktadır. Özbekistan'ın nüfus yapısı genç bir profile sahiptir; nüfusun yaklaşık üçte biri 15 yaşın altındadır. Genç nüfus, ülkenin ekonomik ve sosyal gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Ülkede şehirleşme oranı giderek artmaktadır ancak nüfusun önemli bir kısmı hala kırsal alanlarda yaşamaktadır. Taşkent, ülkenin başkenti ve en büyük şehridir ve aynı zamanda önemli bir kültürel ve ekonomik merkezdir.

Eğitim seviyesi genel olarak yüksek olup, Özbekistan'da okuryazarlık oranı %99'un üzerindedir. Eğitim sistemi Sovyet döneminden kalan güçlü bir altyapıya sahiptir ve son yıllarda bu sistemin modernizasyonuna yönelik çeşitli reformlar gerçekleştirilmiştir.

Göç açısından, Özbekistan tarihsel olarak göç veren bir ülke olmuştur; ekonomik nedenlerle özellikle Rusya ve Kazakistan gibi ülkelere işçi göçü yaygındır. Ancak son yıllarda, ekonomik gelişmeler ve reformlar sonucunda ülke içi nüfus hareketlerinde değişiklikler yaşanmakta ve göç eden Özbeklerin bir kısmı geri dönmektedir.

Özbekistan'ın demografik yapısı, zengin etnik çeşitliliği, genç nüfusu ve kültürel gelenekleriyle dikkat çekmektedir ve bu unsurlar, ülkenin gelecekteki sosyo-ekonomik gelişimini şekillendirmede önemli rol oynayacaktır.

3. ŞİRKET KURULUŞU, YASAL VE DÜZENLEYİCİ ÇERÇEVE

3.1.1. Şirket Türleri

Özbekistan'da şirket kurmak için ilk adım, hangi tür şirketi kuracağınıza karar vermektir. Özbekistan'da en çok tercih edilen şirket türü sınırlı sorumlu (limited) şirkettir. Bununla birlikte, anonim şirket, şube ve temsilcilik şeklinde de şirket açılabilir.

a. Limited Şirket (LLC)

Şahıs ve/veya tüzel kişilik tarafından oluşturulan ve ana sermayeleri kuruluş belgeleri ile belirtilmiş hisselerle bölünen şirketler limited (sınırlı sorumlu şirket) olarak kabul edilmektedir. Şirket üyeleri şirketin yükümlülüklerinden sadece sahibi oldukları hisselerin değeri çerçevesinde sorumludur. Sınırlı sorumlu şirketin devlet kaydına alınması için herhangi bir kuruluş sermayesi alt limiti bulunmamakla birlikte en az 800-1.000 ABD doları tutarında bir kuruluş sermayesi belirlenmesi yararlı olacaktır.

b. Anonim Şirket (JSC)

Sermayesi belirli sayıda eşit hisselerle bölünen şirket olan anonim ortakları, şirket yükümlülükleri ile faaliyeti ile ilgili zarardan sadece sahip oldukları hisse değeri kadar sorumludurlar. Özbekistan'da anonim şirket (Joint Stock Company) kurmak için asgari sermaye tutarı, şirketin faaliyet alanına ve türüne bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Genel olarak, anonim şirketler için asgari sermaye tutarı yaklaşık 400 milyon Özbekistan Somu'dur (Yaklaşık 32 bin ABD doları). Ancak, bankacılık, sigortacılık veya diğer düzenlemeye tabi sektörlerde faaliyet gösterecek şirketler için daha yüksek sermaye gereksinimleri uygulanabilir.

c. Şahıs Teşebbüsü (Özel Girişim)

Özel girişim konusu Özbekistan'da 2003 tarihli Özel Şirketler Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle gündeme gelmiştir. Bu kanuna göre Özbekistan vatandaşı veya yabancı uyruklu kişiler tek şahıs olarak bu özel girişimleri kurar ve yönetirler. Ancak yabancı uyruklu kişiler Özbekistan'da bu tür özel girişimleri kurduklarında diğer yabancı sermayeli şirketlere sağlanan imtiyazlardan yararlanamazlar. Özel şirket kurulması için sermaye şartı bulunmamaktadır. Kuruluş belgesi de sadece sahibi tarafından onaylanır.

d. Proje Bazlı Şirketler (PE) (PU)

Özbekistan'daki bir firma ile yurt dışındaki bir firmanın sözleşme yapması durumunda (inşaat projeleri, inşaat vb.) ve sözleşme süresinin 12 aydan fazla olmaması durumunda kurulması gereken şirket türüdür. Bu tip şirketler Adalet Bakanlığı kaydından geçmemekte olup, sadece Vergi Dairesi bünyesinde kaydedilmektedir. Proje bazlı olmasından ötürü iş bitiminde mezkur türdeki firmaların kapatılma süreci daha kolay olmaktadır.

e. Temsilcilik Ofisi

Tüzel kişilikler olarak yabancı şirketler temsilcilik ofisi açabilirler. Ancak bunlar gelir getirecek bir faaliyet yapamazlar. Ana şirket tarafından temsil etmek üzere yetkilendirilen bir kişi tarafından yönetilirler.

3.1.2. Şirket Kuruluşu ve Gerekli Belgeler

Uygun şirket türüne karar verildikten sonra şirket için bir adres belirlenmesi ve şirkete genel müdür tayin edilmesi gerekmektedir. Şirket sahibi, aynı zamanda genel müdür olacak ise şirket için yabancı çalıştırma izni (Dışişleri Bakanlığı üzerinden), kişi için de bir çalışma lisansı ve oturma izni alınması gerekmektedir. Yabancı çalıştırma izni müracaatları ortalama 15-20 gün içerisinde tamamlanmaktadır. İlk aşamada, bir Özbekistan vatandaşı genel müdür olarak tayin edilebilmekte ve yabancı çalıştırma izni ve Türk kişi için çalışma ve oturma lisansı alındıktan sonra genel müdür değiştirilebilmektedir. Çalışma izni müracaatında bulunmak için iş vizesi ile ülkeye giriş yapılması gerekmektedir. Tüm evraklar Özbekçe'ye veya Rusça'ya tercüme edilmiş olmalıdır.

Özbekistan'da kurulacak bir ticari kuruluş (bankalar ve kredi kuruluşları hariç), faaliyet gösterilen bölgede yer alan Adalet Bakanlığı'na bağlı Kamu Hizmetleri Ajansı aracılığıyla tescil edilmektedir.

Çevrim içi kayıt başvurusu yapabilmek için Özbekistan'da düzenlenmiş bir elektronik imza (e-imza) gerekmektedir. E-imzası olmayanların başvurularını şahsen veya bir temsilci aracılığıyla yapmaları gerekmektedir. Kayıt işlemi bir iş günü içerisinde sonuçlanmaktadır.

Sınırlı Sorumlu (Limited) Şirket Kurulması İçin Gerekli Evraklar (LLC) (OOO) (MCHJ)

- Başvuru dilekçesi
- Yabancı şirket tüzüğü kopyası (Özbekistan Konsolosluğu'ndan ve Noter tasdikli) veya şahıs pasaportu.
- Ticaret Sicil Belgesi (Özbekistan Konsolosluğu'ndan ve Noter tasdikli)
- Yeni kurulacak firmanın tüzüğü
- Firma kurmaya yönelik yetkilendirme belgesi (Vekaletname)

Anonim Şirket Kurulması İçin Gerekli Belgeler (JSC) (AO) (AJ)

- Başvuru dilekçesi (Adalet Bakanlığına)
- Kurucular toplantısı tutanağı
- Şirket Tüzüğü
- Kuruluş anlaşması
- Şube kurulmasında yetki belgesi (Özbekistan Konsolosluğu'ndan ve Noter tasdikli)
- Ofisin kira kontratı veya kiralama konusunda garanti mektubu
- Şirket, devlet kuruluşları ile ortak olarak kuruluyorsa Devlet Varlıkları Yönetimi Komitesi'nin izin yazısı.

Şahıs Teşebbüsü (Özel Girişim) Kurulması İçin Gerekli Evraklar

- Başvuru dilekçesi
- Pasaport kopyası

Temsilciliğin Kurulması İçin Gerekli Evraklar

- Başvuru dilekçesi
- Yabancı firma Tüzüğü kopyası (Özbekistan Konsolosluğu'ndan ve Noter tasdikli)
- Ticaret Sicil Belgesi (Özbekistan Konsolosluğu'ndan ve Noter tasdikli)
- Temsilcilik açılması konusunda firma Kurucularının Kararı
- Temsilcilik açılması konusunda firma temsilcisine verilen vekaletname (Temsilci hakkında detaylı bilgileri içeren, Özbekistan Konsolosluğu'ndan ve Noter tasdikli)
- Temsilcilik ofisinin kira kontratı veya kiralama konusunda garanti mektubu
- Kurulacak temsilciliğin tüzüğü

Proje Bazlı Şirket Kurulumu İçin Gerekli Belgeler

- Başvuru dilekçesi (Kamu Hizmetleri Ajansı'na bağlı 'Tek Pencere' Birimi)
- Özbek firma ile Türk firma arasında yapılan Sözleşme
- Yabancı şirket tüzüğü kopyası (Özbekistan Konsolosluğu'ndan ve Noter tasdikli) (Tüzükte, yurt dışında birim açabileceğine dair ibarenin olması gerekmektedir)
- Ticaret Sicil Belgesi (Özbekistan Konsolosluğu'ndan ve Noter tasdikli)
- Firma kurmaya yönelik yetkilendirme belgesi (Vekaletname)

3.2 . Vergi Sistemi ve Vergi Oranları

Özbekistan'da yatırım ortamının geliştirilmesi amacıyla 2018'ten itibaren vergi sisteminde birtakım iyileştirmeler yapılmıştır. Bu değişiklikler ile vergi mevzuatının modernleştirilmesi ve basitleştirilmesi, işletmeler üzerindeki vergi yükünün hafifletilmesi ve vergi idaresinin geliştirilmesi amaçlanmıştır ve 2020 itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

a. Kurumlar Vergisi

Kurumlar vergisi oranı %15'tir (İhracatın payı %15 üzerinde olmak şartıyla, ihracat için satılan mal ve hizmetlerden elde edilen kar vergiden muaftır).

b. KDV

KDV mal ve hizmet tedariki ve mal ithalatı üzerinden alınır. 1 Ocak 2022 tarihi itibarıyla, KDV oranı %15'ten %12'ye düşürülmüştür.

c. Kişisel Gelir Vergisi

Yerel çalışanlar için sabit %12'lik bir kişisel gelir vergi oranı uygulanır. Yabancı personel için kişisel gelir vergi oranları ikamet statüsüne bağlıdır. Yerleşik olmayan yabancı çalışan için kişisel gelir vergi oranı %20'dir. Yerleşik bir yabancı çalışan için %12'lik bir oran uygulanır.

Temettüer ve faizlerin gelirleri, yerleşikler için %5, yerleşik olmayanlar için ise %10 olarak uygulanmaktadır.

d. Sosyal Ödeme

Bir işveren tarafından İhtisas Devlet Fonu'na yapılan özel bir ödemedir. Bu ödeme işverenin katkısıdır ve çalışanların maaşından kesilmez. Birleştirilmiş Vergi Ödeme oranı, bir çalışanın brüt maaşının %12'sidir.

e. Emlak Vergisi

Emlak sahipleri, sahip oldukları taşınmaz mülkler için emlak vergisi ödemek zorundadırlar. Ticari ve konut amaçlı mülkler için geçerli olan bu vergi, mülkün değeri üzerinden hesaplanır. Tüzel kişiliğe ait taşınmaz mallar üzerinden %1,5 emlak vergisi alınır. Zamanında kurulmamış ekipman veya usulüne uygun olarak tamamlanmamış yapılar için iki katı emlak vergisi uygulanır.

f. Yerleşik Olmayanların Gelirlerinden Ödeme Kaynağında Kesilen Vergi (Stopaj)

Özbekistan'da veya Özbekistan ile iş yapan yerleşik olmayan bir tüzel kişinin Özbekistan kaynaklı geliri, herhangi bir kesinti yapılmaksızın ödeme kaynağında stopaja tabidir.

Yabancı bir şirkete Özbekistan kaynak geliri ödeyen herhangi bir vergi kayıtlı kuruluş potansiyel olarak bir vergi mükellefi olup, mukim olmayan bir kişinin yerleşik olmayan brüt kaynak gelirinden (kesinti olmaksızın) stopaj vermekle sorumludur.

Vergiye tabi gelir aşağıdakileri içerir ancak bunlarla sınırlı değildir:

- Temettüer ve faiz;

- Özbekistan'da bulunan mülk satışından elde edilen gelir: hisse senetleri, gayrimenkul.
- Vergiye tabi gelir, satış fiyatı ile orijinal satın alma fiyatı arasındaki fazlalık olarak tanımlanır;
- Özbekistan topraklarında mal satışından elde edilen gelir;
- Telif hakkı;
- Kira ücretleri;
- Sigorta primleri;
- Telekomünikasyon ve navlun ücretleri;
- Özbekistan'da verilen hizmet ücretleri

Mukim olmayan kişiye ödenen temettümler %10 oranında stopaja tabidir. Yerleşik olmayanlara ödenen faiz %10 oranında stopaja tabidir. Yurt dışı yerleşiklere yapılan gayri maddi hak bedelleri ve benzeri ödemeler (örneğin, kira ödemeleri) %20 oranında vergilendirilir. Uluslararası taşımacılık hizmetleri ve telekomünikasyon gelirleri-stopaj oranı %6'dır. Yerleşik olmayanlar için geçerli olan %20 oranında stopaja tabidir. (Vergi anlaşması kapsamında azaltılabilir.)

g. Birleşik Vergi Ödemesi

Yıllık cirosu 100 milyon ile 1 milyar UZS'den (Yaklaşık 88.500 ABD doları) az olan mikro firmalar ve küçük ölçekli işletmeler basitleştirilmiş vergi rejimi uygulamayı seçebilir. Basitleştirilmiş rejim altındaki şirketlerin brüt geliri, kurumlar vergisi ve KDV'nin yerini alan birleşik vergi ödemesine tabidir.

Bununla birlikte, basitleştirilmiş vergi rejimi kapsamındaki şirketler yine de gönüllü olarak KDV ödemeyi tercih edebilirler.

Yıllık cirosu 1 milyarın üzerinde olan bireysel girişimciler standart vergi öderler.

4. YATIRIM TEŞVİKLERİ VE DESTEKLER

Özbekistan, yabancı yatırımcıları çekmek için çeşitli teşvik ve destek programları sunarak yatırım ortamını cazip hale getirmiştir.

a. Yabancı Yatırım Kapsamındaki Vergisel Muafiyetler

Doğrudan yabancı yatırımı çeken ve aşağıda listelenen ürünlerde uzmanlaşmış işletmeler; yasal gelir vergisi, emlak vergisi, çevre ve sosyal altyapının geliştirilmesi vergisi, mikro şirketler ve küçük işletmeler için tek vergi ödemesi ve Cumhuriyet Yol Fonu* zorunlu kesintilerinden muaftırlar.

Bu muafiyetlerin tabii olduğu koşullar şu şekildedir:

- Yatırımın Taşkent hariç, diğer şehirlerde ve ülkenin kırsal yerleşim bölgelerinde olması (Turizm ve atık yönetimi alanları dışında),
- Özbekistan Cumhuriyeti devlet garantisi kapsamında olmayan yabancı yatırımlar olması,
- Yabancı katılımcıların girişimin kayıtlı sermayesindeki payının en az %33 olması,
- Serbestçe çevrilebilir para birimleri veya yeni modern teknolojik donanımlar şeklindeki yabancı yatırımlar olması,
- İşletmenin daha da gelişmesi amacıyla bu faydaların sağlanması sırasında elde edilen gelirin (vergi muafiyetlerinden elde edilen kazancın) en az %50'sinin yeniden yatırıma yönlendirilmesi gerekmektedir.

- Elektrik elektronik endüstrisinin ürünleri ile bilgisayar teknolojileri ve bilgisayarlar için bileşen üretimi

- Hafif sanayi

- Bitmiş pamuk, yün ve karışım kumaşların yanı sıra örme kumaşların imalatı
- Hazır giyim eşyalarının, trikoların, çorapların ve tekstil tuhafiyelerinin imalatı
- Deri imalatı, deri tuhafiyeler, ayakkabı endüstrisi

- İpek endüstrisi

- İpek kumaş imalatı ve bitmiş ipek ürünleri imalatı

- Yapı malzemeleri endüstrisi

- Kanatlı et ve yumurta üretimi

- Gıda endüstrisi

- Yerel hammaddelerden üretilen işlenmiş gıda ürünleri üretimi (alkollü, alkolsüz içecekler ve tütün ürünleri hariç)

* Özbekistan'da "Cumhuriyet Yol Fonu", ülkenin yol altyapısının geliştirilmesi ve bakımını finanse etmek amacıyla oluşturulmuş bir devlet fonudur. Bu fon, çeşitli vergiler ve zorunlu kesintiler yoluyla gelir elde eder ve elde edilen kaynaklar, karayolu projelerinin finansmanında kullanılır. Belirli sektörlerde faaliyet gösteren ve doğrudan yabancı yatırım çeken işletmeler, bu fona yapılan zorunlu kesintilerden muaf tutulabilmektedir.

-Et ve süt endüstrisi:

▪ İşlenmiş et ve süt ürünleri, peynir ve tereyağı üretimi ile hayvansal iç organların işlenmesi için ürünler.

- Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve konserve edilmesi

- Kimya endüstrisi

- Petrokimya endüstrisi

- Medikal cihaz ve ürünleri, ilaç ve veteriner ilaçları üretimi

- Ambalaj malzemelerinin üretimi

- Alternatif enerji kaynakları çerçevesinde enerji santralleri yapımı

- Kömür endüstrisi

▪ Kömür zenginleştirme

▪ Kömür briket üretimi

▪ Kaya gazı endüstrisi

- Elektro ferroalyajların üretimi ve üretim amaçlı donanım

- Makine mühendisliği ve metal işleme:

▪ Makine Mühendisliği

▪ Traktör ve tarım makineleri

▪ İnşaat, yol ve belediye mühendisliği

▪ Hafif ve gıda endüstrisi ve ev aletleri için makine mühendisliği

- Makine alet ve ekipman endüstrisi

- Cam endüstrisi, porselen endüstrisi ve fayans endüstrisi

- Mikrobiyoloji endüstrisi

- Oyuncak imalatı

- Turizm

▪ Otel

▪ Turizm hizmetleri

▪ Tema parklarının organizasyonu

- Atık yönetimi

b. Serbest Ekonomik Bölgeler Kapsamındaki Vergisel Muafiyetler

Özbekistan'da toplamda 24 adet Serbest Ekonomik Bölge (SEZ) bulunmaktadır. Bu bölgeler, farklı sektörlerde faaliyet gösteren yerli ve yabancı yatırımcılar için özel avantajlar sunmaktadır. Özellikle imalat, tarım, tekstil, ilaç, enerji ve teknoloji gibi sektörlerde yatırım yapanlar, vergi muafiyetleri, gümrük vergisi istisnaları ve altyapı desteği gibi teşviklerden faydalanabilmektedir. Serbest bölgeler, bölgesel kalkınmayı desteklemek ve yatırımcılar için cazip bir yatırım ortamı oluşturmak amacıyla kurulmuştur.

Özbekistan'da Serbest Ekonomik Bölgeler (SEZ) kapsamında yabancı ve yerli yatırımcılara önemli vergisel muafiyetler sağlanmaktadır. Bu muafiyetler yatırımın büyüklüğüne ve sektöre göre farklılık gösterebilir. Ana avantajlar şunlardır:

- 1. Kurumlar Vergisi Muafiyeti:** Yatırımcılara 3 ila 10 yıl arasında kurumlar vergisi muafiyeti sağlanır.
- 2. Gümrük Vergisi Muafiyeti:** İthal edilen makineler ve ekipmanlar için gümrük vergisi uygulanmaz.

3. Arazi Vergisi Muafiyeti: Yatırımcılar arazi vergisinden muaf tutulur.

Belirtilen vergi avantajları doğrudan yabancı yatırımın hacmine göre sağlanmaktadır:

- 300 bin - 3 milyon ABD Doları için 3 yıllığına;
- 3 Milyon – 5 milyon ABD Doları için 5 yıllığına;
- 5 Milyon – 10 milyon ABD Doları için 7 yıllığına;
- 10 milyonun üzerindeki yatırımlar için – 10 yıllığına muafiyet sağlanmaktadır.

Yukarıda bahsedilen vergi avantajları aşağıdaki koşullara tabidir:

- Faaliyetler başladıktan sonra ikinci mali yılın sonuçlarına göre, iki yıl boyunca yıllık üretimin en az %25'ini ve sonraki yıllarda en az %50'sini ihraç etmek gerekmektedir.
- Çalışanların %90'ının yerel personel olması gerekmektedir.
- Bu koşulun yerine getirilmemesi durumunda, bir işletmenin serbest ekonomik bölgesinin bir katılımcısının durumu ve daha önce verilmiş olan ayrıcalıklar iptal edilecektir.

c. Teknoparklar

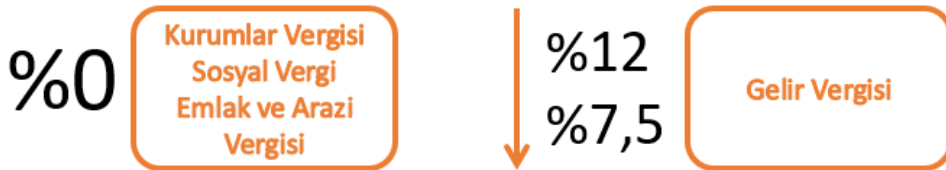
Özbekistan'da teknoparklar, teknoloji ve inovasyon odaklı sektörlerde yatırım yapmak isteyen yabancı yatırımcılar için önemli fırsatlar sunmaktadır. Teknoparklar, modern altyapı, Ar-Ge desteği ve uygun maliyetli üretim imkanları sağlayarak, özellikle bilişim, biyoteknoloji, nanoteknoloji ve mühendislik gibi yüksek teknoloji gerektiren sektörlerde faaliyet gösteren firmaları desteklemektedir.

i. IT PARK

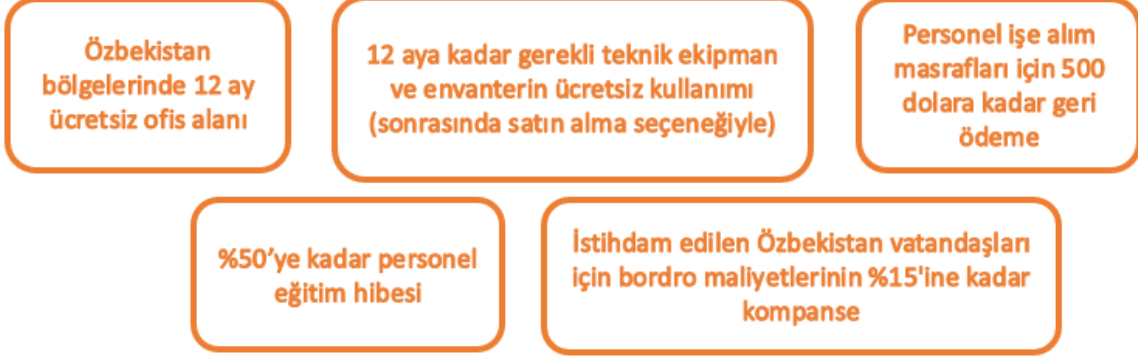
Ülkenin bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) sektörünü geliştirmek amacıyla kurulmuş bir inovasyon merkezidir. IT Park, özellikle start-up'lar, yazılım geliştirme firmaları ve teknoloji şirketleri için ideal bir ortam sunmaktadır. Dijital ekonomi ve teknoloji alanında hızla büyüyen bir merkez olup, ülkenin uluslararası IT piyasasına entegrasyonunu hızlandırmayı hedeflemektedir.

IT Park'ın yatırımcılar için avantajları:

- **Vergi Teşvikleri:** IT Park yerleşimcisi olan şirketler, sıfır kurumsal vergi ve düşük kişisel gelir vergisi gibi avantajlardan yararlanabilmektedir.
 - Şirketiniz, kişisel gelir vergisi hariç her türlü vergiden muaftır; kişisel gelir vergisi IT Park yerleşimcileri için %12'den %7,5'e indirilmiştir.

- **Sıfır Risk Programı:** Başkent Taşkent dışında bir dağıtım merkezi veya ofis açma kararı için risk azaltma destekleri sunmaktadır.

ii. INNO Teknopark

Özbekistan'da inovasyon ve teknoloji girişimciliğini teşvik etmek amacıyla kurulmuş bir teknoloji parkıdır. INNO Technopark, Özbekistan'da özellikle bilişim teknolojileri (IT), biyoteknoloji, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji ve mühendislik gibi yenilikçi ve yüksek teknoloji gerektiren sektörlerde odaklanmaktadır. Teknopark, bu sektörlerde faaliyet gösteren şirketlere modern altyapı, araştırma ve geliştirme olanakları, teknik destek ve yatırım teşvikleri sunmaktadır. Ayrıca, girişimcilik ekosistemini güçlendirmek amacıyla start-up'lara da özel önem verilmektedir. Türkiye'den Teknoloji Transferine öncülük etmek, tecrübe ve bilgi aktarımını sağlamak, Teknopark katılımcısı şirketleri ve çalışmalarını desteklemek üzere; Özbekistan Yüksek Öğretim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı, Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Teknopark, INNO Teknopark ve D&B Masters LLC arasında imzalanan anlaşma ve ortak çalışmalar bulunmaktadır. Bu anlaşma ile INNO Teknopark dahilinde Türk uzmanlar görev yapmakta ve Özbekistan'da her sektörde inovatif çalışmalar yürüten ve yürütmek isteyen yatırımcı ve girişimcilere destek sağlamaktadır.

INNO Teknopark'ın katılımcısı olan şirketlere sunulan destekler şu şekildedir:

- Sosyal vergi haricindeki her türlü vergi ve devlet zorunlu yükümlülüklerinden muafiyet,
- Özbekistan Cumhuriyeti'nde üretilmeyen ve devlet tarafından belirlenen prosedür dahilinde onaylanan mal ve ekipmanların, gümrük harçları hariç olmak üzere, gümrük vergilerinden muafiyet,
- Plastik, metal, kompozit ve elektronik parça işleme kabiliyetlerine ve 3D Printer, CNC işleme, hassas lazer ve su jeti kesim, kaynak, metal işleme, plastik enjeksiyon gibi yeteneklere sahip prototip ve üretim alanından yararlanma imkânı,
- Biyoteknoloji laboratuvarlarından ve ürün geliştirme serasından yararlanma imkânı,
- Standardizasyon laboratuvarı ile ürünlerin kalite kontrollerinin gerçekleştirilmesi imkânı,
- INNO Teknopark binasında ya da alanında yer kiralama şartı olmaksızın teknoпарк katılımcısı olma imkânı, (Teknoпарк dahilinde olmak ve teşviklerden yararlanmak isteyen şirketlerin teknoпарк dahilinde ofislerinin olması gerekli değildir, Özbekistan Cumhuriyeti dahilinde bulunan ve INNO Teknoпарк tarafından kabul edilen ve sertifikaya edilen bütün şirketler Teknoпарк katılımcısı sayılmaktadır.)

Sonuç olarak

Özbekistan, zengin doğal kaynakları, stratejik coğrafi konumu ve gelişen ekonomisi ile yabancı yatırımcılar için cazip bir ülke olarak öne çıkmaktadır. Ülke, reformlarla birlikte iş yapma kolaylığını artırmış, vergi muafiyetleri ve teşvikler gibi avantajlar sunarak yatırım ortamını iyileştirmiştir. Özbekistan'ın iş kültürü, yerel gelenekler ve bürokratik süreçler etrafında şekillenmiştir; bu nedenle yatırımcılar için yerel iş yapma alışkanlıklarını anlamak ve uygun stratejiler geliştirmek başarı açısından kritik önem taşır.

TEŐEKKÜRLER

Bilgiyi tecrübeyle
güce dönüőtürüyoruz.

www.sistemglobal.com.tr • info@sistemglobal.com.tr

Ankara • İstanbul • Gaziantep • İzmir • Adana • Bursa • Antalya • Kayseri • Samsun

London • Berlin • Singapore • Brussels